

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Richarda Tomana a soudkyň JUDr. Renáty Zimové a JUDr. Lady Závaškové ve věci

žalobce: **RNDr. M. R.**, narozený xxx
bytem Xxx, Xxxx
zastoupený advokátem Mgr. Tomášem Lázničkou
sídlem Bozděchova 1840/7, 150 00 Praha 5

proti

žalovanému: **MUDr. D. R.**, narozený xxx
bytem Xxx, Xxx
zastoupený advokátem JUDr. Ing. Adamem Černým, LL.M.
sídlem Dřevná 382/2, 128 00 Praha 2

o určení dědického práva

k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 19. ledna 2022, č.j. 7 C 89/2016-351

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se **zrušuje** a věc se mu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že je zákonným dědicem zůstavitele prof. MUDr. R. R., narozeného xxx, posledně bytem Xxx, Xxx, zemřelého dne xxx (I.), žalobci uložil povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení částku 35 755,50 Kč (II.) a povinnost zaplatit náklady státu ve výši 8 578 Kč (III.).
2. Takto rozhodl v řízení zahájeném 23.3.2016 ve lhůtě vymezené usnesením pozůstalostního soudu pravomocného k 4.2.2016, v němž se žalobce žádaného určení domáhal s tvrzením, že žalovaným předložená holografní závěť zůstavitele, otce účastníků, ze dne 18.8.2014 nevyhovuje zákonným požadavkům, protože v době, kdy měla být sepsána, nebyl zůstavitel k jejímu pořízení zdravotně způsobilý, měla být pořízena formou veřejné listiny, neboť v rozhodné době žalovaný či jeho manželka působili jako lékaři ve zdravotnickém zařízení, v jehož péči zůstavitel byl. Zároveň žalobce namítal, že žalovaný není z důvodu chování před i po smrti zůstavitele způsobilým dědicem, neboť se odpustil činu povahy úmyslného trestného činu vůči zůstaviteli i vůči žalobci jako jeho přímému potomku. Žalobce zatajil majetek náležející do dědického řízení po matce účastníků, do soupisu pozůstalosti zůstavitele zahrnul majetek zabavený při domovní prohlídce, který tam nenáležel, a to vědomě v kombinaci s předloženou závětí za účelem osobního majetkového prospěchu na úkor žalobce jako dalšího dědice, čímž navíc tyto prostředky hodlal zlegalizovat. Zavrženíhodného jednání proti zůstavitelově poslední vůli se pak dopustil uzavřením smlouvy o zcizení dědictví ze dne 17.12.2015 odporující poslední vůli zůstavitele.

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

3. Žalovaný navrhoval žalobu zamítnout s tím, že závěť sepsal, podepsal i datoval zůstavitel vlastní rukou, což potvrzuje výpověď zdravotní sestry, které jsou okolnosti pořízení závěti známy. Zdravotní stav zůstavitele nebránil závěť sepsat a v době jejího pořízení nebyl v péči žádného zdravotnického zařízení.
4. Soud prvního stupně v bodech 3. až 11. odůvodnění rozsudku ozřejmil rozsah a obsah provedeného dokazování a po skutkové stránce vzal za prokázané, že zůstavitel dne 18. 8. 2014 vlastní rukou sepsal závěť ve prospěch žalovaného. Skutečnost, že závěť jím byla sepsána a vlastnoručně podepsána, byla prokázána znaleckým posudkem z oboru písmoznalectví, jakož i výpovědi svědkyně Š. S., zdravotní sestry, která při sepisu listiny asistovala a okolnosti související s pořízením závěti ve své výpovědi podrobně popsala. Z výpovědi svědkyně vyplynulo, že před sepisem závěti zůstavitel telefonoval s žalovaným. Žalovaný ve své výpovědi uvedl, že rozhovor se týkal pouze zdravotního stavu otce, který odmítl poskytnutí lékařské pomoci, konkrétně odvoz sanitkou do nemocnice, žalobce tvrdí, že při telefonickém rozhovoru žalovaný zůstavitele přiměl k sepsání závěti v jeho prospěch. Svědkyně S. uvedla, že v průběhu jejich telefonického rozhovoru nebyla přítomna.
5. Pokud žalobce tvrdil, že státní zastupitelství prověřuje další trestnou činnost žalovaného, související mj. i s dědickým řízením po otci i po matce, na základě jeho oznámení, která dosud orgány činnými v trestním řízení nebyla vyřešena, avšak výsledek může mít zásadní dopad i na výsledek tohoto sporu, tyto skutečnosti nijak blíže nespécifikoval. Prvostupňový soud konstatoval, že není dotčeno právo žalobce podat návrh na obnovu řízení v případě, že vyjdou najevo podstatné skutečnosti, které nemohl použít v tomto řízení. Ve vztahu k prostoru pro pořízení závěti prvostupňový uvedl, že její text je krátký, zůstavitel měl k dispozici všechny potřebné pomůcky a i přes krátký časový interval závěť pořídit mohl, podle záznamu záchranné služby po příjezdu seděl zůstavitel ve své ordinaci a nevykazoval známky výrazně zhoršeného zdravotního stavu.
6. Ve vztahu k závěti soud prvního stupně odkázal na ust. § 1533 o.z. a uzavřel, že byla sepsána a podepsána vlastní rukou zůstavitele, což prokazuje výpověď svědkyně S. a znalecký posudek JUDr. Straky, jehož závěry jsou jednoznačné a nevzbuzují pochyby, byť byl vypracován pro potřeby orgánů činných v trestním řízení. Z důvodu jednoznačných závěrů posudku proto zamítl návrh žalobce na doplnění dokazování znaleckým posudkem z oboru písmoznalectví.
7. Ohledně skutečnosti, zda si zůstavitel v době sepisu závěti uvědomoval následky takového právního jednání, odkázal soud prvního stupně na výpověď svědkyně, znalecký posudek MUDr. Fojta, záznam Záchranné zdravotnické služby a zprávu Xxx xxx nemocnice, kam byl zůstavitel sanitkou převezen, s tím, že z těchto důkazů nevyplývá, že by zůstavitel nebyl v době sepisu závěti xxx, stěžoval si na mírnou xxx xxx, nevykazoval xxx obtíže, byl stabilizován. Pokud žalobce tvrdil, že během telefonátu žalovaný zůstavitele k podpisu závěti nekalým způsobem přiměl uvedením nepravdivého údaje o žalobci, obsah telefonátu nebyl prokázán.
8. Podle prvostupňového soudu není v projednávané věci aplikovatelné ust. § 1493 o.z., neboť v rozhodné době zůstavitel nebyl v péči žádného zdravotnického zařízení ve smyslu závislosti na něm.
9. Ve vztahu k tvrzené dědické nezpůsobilosti žalovaného vyšel soud prvního stupně z ust. § 1481 o.z. a shrnul, že v dědickém řízení po matce účastníků byl žalovaný zastoupen svým otcem, zůstavitelem, do tohoto dědictví nebyly zahrnuty prostředky zajištěné v rámci trestního stíhání žalovaného při domovní prohlídce jako možný výnos z jeho trestné činnosti, k těmto prostředkům

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

se hlásil zůstavitel jako k prostředkům svým a své manželky, potvrdil, že je do dědictví po manželce nepřihlásil a jejich vrácení se domáhal v civilním řízení. Tyto prostředky žalovaný následně zahrnul do soupisu pozůstalosti po otci, bylo o nich rozhodováno i v trestní věci žalovaného, byly žalovanému vráceny. V jiném řízení policejní orgány zkoumaly možnou trestní odpovědnost žalovaného v souvislosti s dědickými řízeními po rodičích s negativním výsledkem. Ani v projednávané věci neshledal prvostupňový soud důvody pro závěr o dědické nezpůsobilosti žalovaného. Nebylo prokázáno, že by žalovaný lstí zůstavitele přiměl k sepsání závěti, pokud byl v době neskončeného dědického řízení převeden majetek na jiný subjekt, jde o neplatný právní úkon.

10. S takovými důvody soud prvního stupně žalobu zamítl, žalobci uložil podle § 142 odst. 1 o.s.ř. povinnost k náhradě nákladů úspěšného žalovaného a podle § 148 o.s.ř. k náhradě nákladů státu za zaplacené znalečné.
11. Žalobce napadl rozsudek včasným a přípustným odvoláním. Rozsudku především vytkl nerespektování ust. § 157 o.s.ř. s následkem jeho nepřezkoumatelnosti, když se prvostupňový soud omezil pouze na konstatování, avšak absentují úvahy, kterými se při rozhodování řídil. Setrval na svých výhradách k písmu obsaženému v závěti i k jejímu podpisu, dodatečnému vpisování a přepisování. Vytkl soudu prvního stupně, že nijak nereagoval na jeho opakovaný požadavek přezkoumání závěti znalcem z oboru písmoznalectví, specializace ruční písmo, pokud v rozsudku uvádí, že tento požadavek zamítl, nestalo se tak a řízení je proto zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávnost rozhodnutí. Posudek, z něhož soud vycházel, není znaleckým posudkem podle ust. § 127 o.s.ř., ale pouze listinou, nebyl zpracován soudem ustanoveným znalcem ani neobsahuje doložku podle § 127a o.s.ř. Žalobce též namítal, že účastníkům nebyla dána možnost položit znalci dotazy vztahující se k jeho zkoumání a závěrům, ani k těmto námitkám nebylo přihlédnuto. Za nesprávné má i zhodnocení závažné zdravotní indispozice zůstavitele v rozhodné době, kterou potvrdila slyšená svědkyně. Ta zároveň potvrdila sepsání závěti po telefonátu se žalovaným, tedy pod jeho přímým vlivem, i skutečnost, že závěť poslala žalovanému emailem. Podle záznamů záchranné služby ji přivolal žalovaný, zůstavitel měl ve svém stavu 7 minut na přesun z lůžka mimo ordinaci ke svému stolu, v průběhu opakovaných telefonátů se žalovaným na sepsání závěti a na její podepsání svědkyní. Uvedené skutečnosti má žalobce za zcela nepravděpodobné. Pokud pořízení poslední vůle vyžaduje klid, zdravou úvahu a rozvahu, bylo nezbytné posoudit i psychický stav zůstavitele, navrhovaný důkaz znaleckým posudkem z oboru psychiatrie se specializací klinická psychologie proveden nebyl, výpověď svědkyně byla přejata a nehodnocena, ačkoli je z ní zřejmá profesní závislost svědkyně na rodině žalovaného. Za nesprávné má i hodnocení požadavku na formu závěti ve smyslu ust. § 1493 o.z., když v daném případě byl zůstavitel v péči zařízení Xxx xxx, ve kterém měl působit žalovaný. Dostatečně se soud nevypořádal ani s otázkou dědické nezpůsobilosti žalovaného, když žalobce je přesvědčen, že v důsledku lsti žalovaného byl zůstavitelem považován za zrádce, který se měl proti zůstaviteli spolčit s policií. Závěť nemá žalobce za svobodný projev vůle zůstavitele, když podle výpovědi dcery žalobce nechoval zůstavitel vůči němu žádnou zášť, nechtěl, aby některý ze synů byl na dědickém podílu krácen. Zopakoval svá tvrzení o zatajení značného majetku náležejícího do dědického řízení po matce účastníků s úmyslem tyto prostředky žalobci upřít, v kombinaci s hodnocenou závětí pak jejich zahrnutí do dědického řízení po zůstaviteli i jejich následnou legalizaci. Tímto jednáním se žalobce dopustil činu povahy úmyslného trestného činu vůči potomku zůstavitele a proto je nezpůsobilým dědicem. Pokud rozsudek poukazuje na negativní závěry zkoumání orgánů činných v trestním řízení, je tento výsledek podle ustálené judikatury lhostejný, rozhodné je, zda lze jednání posoudit jako čin povahy trestného činu, takové hodnocení však soud prvního stupně zcela pominul. Žalovaný byl seznámen s výsledkem dědického řízení po matce i se stanoviskem otce o tom, že prostředky náležely do společného jmění a měly být nejdříve vypořádány. Proti postupu policejního orgánu podal stížnost a příslušné státní

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

zastupitelství se věci dosud zabývá. Žalobce navíc označil další zavrženíhodné jednání žalovaného ve formě další možné trestné činnosti žalovaného vůči němu, jsou prověřována další dvě trestní oznámení. Blíže podrobnosti žalobce sdělit nemohl, neboť se jedná o neuzavřené šetřené skutky a jejich prokázání má na ztrátu dědické způsobilosti žalovaného zásadní vliv, bez zodpovězení těchto předběžných otázek by v řízení nemělo být pokračováno. Na důvody pro přerušování řízení soud procesně nereagoval, jeho závěr o případné možné obnově řízení není případný. Neposouzeny zůstaly i následky převedení dědického nároku žalovaným na obchodní korporaci. Navrhl změnu rozsudku vyhověním žalobě, případně jeho zrušení a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

12. Žalovaný navrhl potvrzení rozsudku jako věcně správného s tím, že sám žalobce i přes řadu námitek potvrzuje, že o konkrétních okolnostech sepisu závěti není informován, neboť mu nebyl přítomen. Podle slyšené svědkyně byl zůstavitel v rozhodné době psychicky zcela v kondici, schopen studovat výstup EKG, diskutovat o potřebě zavolat záchrannou službu, telefonovat ohledně svého stavu a potřeby transportu, sepsat závět o své vůli a požádat svědkyni, aby ji podepsala. 7 minut je dobou více než dostačující k napsání krátkého textu. V kritické době zůstavitele vidělo a vyšetřilo několik lékařů, psychicky byl zcela v pořádku. Závěry znalce MUDr. Fojta jsou dokumentaci plně odpovídající, doplňovat dokazování posudkem z oboru psychiatrie je zcela nadbytečné. Až do své hospitalizace zůstavitel žádnou zvláštní lékařskou péči nepotřeboval, žil sám ve vlastním bytě, nebyl jakkoli závislý na péči jiné osoby, byl evidován u samostatné praktické lékařky. Žalobce pomíjí, že zůstavitel zemřel několik měsíců po sepsání závěti, mohl ji kdykoliv změnit nebo odstranit, přesto ji založil ke svým dokumentům a ponechal beze změny ve svých věcech. Pokud je poukazováno na úmyslné trestné činy, kterých se měl žalobce dopustit, jde o tvrzení postavená na podání několika trestních oznámení žalobce, která v nic nevyšla a byla odložena, přitom dědické řízení trvá již 14 let. Odvolání nemá za důvodné a navrhuje potvrzení rozsudku jako věcně správného.
13. Odvolací soud mimo jednání postupem podle § 214 odst. 1 písm. d) o.s.ř. přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně včetně řízení, které předcházelo jeho vydání (§ 212 a § 212a o.s.ř.), a shledal, že nemá podmínky pro jeho potvrzení ani pro jeho změnu.
14. Žalobci lze přisvědčit v tom, že v důsledku procesně nesprávného postupu prvostupňového soudu a nedostatečného zohlednění dopadající právní úpravy nelze mít skutkový stav projednávané věci za natolik zjištěný, aby mohlo být ve věci rozhodnuto. Naopak mu nelze přisvědčit v tom, že by byl rozsudek nepřezkoumatelný, a to již z toho důvodu, že zjevně umožňuje uplatnění celé řady odvolacích námitek.
15. Žalobce v prvé řadě brojí proti znaleckému dokazování k otázce, zda předloženou závět' ze dne 18.8.2014 vlastní rukou sepsal a podepsal zůstavitel. Již v žalobě žalobce žádal jako nezbytné přezkoumání textu a podpisu závěti znalcem z oboru písmoznalectví se specializací ruční písmo, poukazoval na vpisování a přepisování v textu závěti. Svůj požadavek připomněl v rámci repliky k vyjádření žalovaného k žalobě. Soud prvního stupně vycházel výlučně z posudku vypracovaného dne 2.1.2017 znalcem z oboru písmoznalectví, specializace ruční písmo, JUDr. Jiřím Strakou, který byl vyžádán opatřením Policie České republiky v rámci jejího postupu před zahájením trestního stíhání. Obsah uvedeného posudku přečetl soud prvního stupně k důkazu u jednání konaného dne 11.8.2017, zástupce žalobce žádal, aby se mohl vyjádřit k jeho závěrům a sdělit konkrétní stanovisko. Jakkoli žalobce činil další důkazní návrhy, na předmětný posudek již nereagoval, až v rámci závěrečného návrhu soudu vytkl, že neměl možnost znalci položit otázky vztahující se k jeho zkoumání a závěrům, znalec nevěnoval péči v závěti provedeným vpisům a přepisu textu ani povaze písma z pohledu používání velkých písmen hůlkového písma.

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

16. Podle § 127 odst. 1 o.s.ř. závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.
17. Otázka pravosti písma je nepochybně otázkou odbornou, k jejímuž zodpovězení soud nedisponuje potřebnými odbornými znalostmi. Pro závěr o tom, zda ta která konkrétní osoba sepsala určitý text obsažený v konkrétní listině vlastní rukou, zda do textu nebylo nijak zasahováno nebo zda nebylo zasahováno do listiny jinak po technické stránce, je zapotřebí odpovědi znalce příslušné specializace. K zodpovězení potřebných otázek je zapotřebí znalce ustanovit v každém jednotlivém řízení, neboť každé řízení má svá specifika.
18. V projednávané věci k zodpovězení otázky pravosti závěti sepsané zůstavitelem soud znalce neustanovil, nevymezoval jeho úkol ani otázky, které je třeba zodpovědět, ačkoli přímo v žalobě bylo provedení takového důkazu žádáno. Jakkoli žalobce od podání vyjádření v průběhu dalšího řízení provedení žádaného posudku opakovaně nepřipomínal a poukázal na ně až v rámci svého závěrečného návrhu, nelze pominout, že jeho původní důkazní návrh nebyl respektován. Znalci nebyl zadán konkrétní úkol odpovídající potřebám tohoto řízení, znalecký posudek znalce JUDr. Straky se nijak nevyjadřuje k otázce tvrzeného přepisování a dopisování do textu závěti, v rozporu s výše citovaným ustanovením zpracující znalec nebyl soudem vyslechnut, žalobce, žalovaný ani prvostupňový soud neměli možnost mu položit otázky. Důvodně je soudu prvního stupně vytýkáno, že s otázkou nevyhovění požadavku žalobce se v průběhu řízení nevypořádal, učinil tak až v rámci odůvodnění rozsudku.
19. Zároveň se z důvodů rozsudku nepodává, jak z hlediska důkazní váhy soud prvního stupně posudek znalce JUDr. Straky hodnotil. Z ustálené judikatury (usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.9.2010 sp.zn. 25 Cdo 2398/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.11.1998, sp.zn. 3 Cdon 385/96, publikovaný pod č. 49 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000) a ostatně i z výše citované právní úpravy totiž plyne, že použití písemných znaleckých posudků zpracovaných mimo řízení v konkrétní věci (např. v jiném řízení) v obecné rovině přípustné je, byť mají povahu důkazu listinou (§ 129 o.s.ř.), nikoli však důkazu znaleckým posudkem podle § 127 o.s.ř. V tomto směru však není případná výtku žalobce, že posudek postrádá doložku žádanou ust. § 127a o.s.ř., neboť nejde o posudek předložený účastníkem řízení.
20. Průběh řízení v projednávané věci podle výše uvedených skutečností vypovídá o tom, že znalecké dokazování ve vztahu k pravosti sporné závěti nebylo provedeno v souladu s procením předpisem, respektive neproběhlo vůbec, rozhodnutí proto postrádá potřebný skutkový základ. K otázce prokázání pravosti a správnosti závěti sepsané vlastní rukou zůstavitele nelze nedodat, že s ohledem na její charakter soukromé listiny nese procesní odpovědnost ten, kdo z takové listiny vyvozuje pro sebe příznivé následky, tedy závětí povolaný dědic, tj. žalovaný (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.2.2022, sp.zn. 24 Cdo 2592/2021).
21. Na nedostatečných skutkových základech stojí i závěry napadeného rozsudku ohledně dědické (ne)způsobilosti žalovaného.
22. Podle § 1481 o.z. z dědického práva je vyloučen, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo listivě

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul.

23. Citované ustanovení vylučuje z dědění toho, kdo se dopustil vůči zůstaviteli nebo osobám jemu blízkým tak závažného úmyslného jednání, povahou kvalifikovaného trestním zákoníkem jako trestný čin (§ 13, § 14 tr. zákoníku), nebo kdo se dopustil zavrženíhodného činu proti poslední vůli zůstavitele. Kdyby taková osoba měla dědit, bylo by to vnímáno jako nespravedlivé, v rozporu s morálkou, s obecným přesvědčením o tom, jak se má chovat osoba, jež má dědit po zůstaviteli. Oproti původní úpravě platné do 31.12.2013 dochází k rozšíření okruhu příbuzných osob, vůči kterým může nežádoucí jednání směřovat, již se nevyžaduje, aby se osoba dopustila úmyslného trestného činu, pro závěr o dědické nezpůsobilosti není rozhodující, zda pachatel byl za úmyslný trestný čin proti některé z uvedených osob odsouzen, případně zda zanikla možnost trestního postihu. V tomto směru tedy není případná obrana žalovaného tím, že nebylo zahájeno žádné trestní stíhání. Z hlediska trestněprávních souvislostí je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v trestním zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti (§ 13 tr. zák.) Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (§ 15 tr.zák.). Dědická nezpůsobilost nastává i v případě, že trestný čin nebyl dokonán, naplňuje-li jednání pachatele znaky přípravy nebo pokusu trestného činu (§ 20 a 21 tr. zák.).
24. Pokud nedojde k odsouzení pachatele, je zapotřebí zjišťovat rozhodné skutečnosti ohledně vytýkaného jednání a opatřovat k nim odpovídající důkazy v řízení, v němž je dědická nezpůsobilost hodnocena. Přitom tvrzení a důkazy musí být natolik dostatečné, aby bylo možno činit úsudek o tom, zda vytýkané jednání dědice vykazuje znaky skutkové podstaty úmyslného **trestného** činu proti zůstaviteli nebo některé z uvedených osob. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní v tomto případě zatěžuje toho, kdo se dědické nezpůsobilosti povolání dědice dovolává, v projednávané věci žalobce.
25. Stranou pozornosti nesmí zůstat ani závěr citovaného ustanovení § 1418 o.z. vylučující dědickou nezpůsobilost v případě, že zůstavitel tam uvedená závažná jednání jednajícím osobě výslovně prominul, když tato formulace vypovídá o tom, že lze přihlížet pouze k takovému jednání, k němuž došlo za života zůstavitele (s výjimkou některých zásahů proti projevu poslední vůle zůstavitele, k nimž může z logiky věci dojít i po jeho smrti, např. zničení). Obecně však platí, že má-li mít zůstavitel možnost jednání prominout, musí mít možnost o něm vůbec vědět.
26. V projednávané věci proto bylo na žalobci, aby s ohledem na výše popsany charakter úmyslného trestného činu tvrdil, kdy, jakým jednáním přesně a vůči komu se měl žalovaný dopustit činů povahy úmyslných trestných činů a z jakých skutečností je dovozován úmysl takové činy spáchat, a to natolik přesně, aby bylo možné každému vytýkanému jednání žalovaného přiřadit konkrétní skutkovou podstatu vymezenou trestním zákonem, nejlépe takovou skutkovou podstatu výslovně uvést.
27. V tomto směru jsou dosavadní tvrzení žalobce natolik neurčitá a nepřesná, že není možné otázku tvrzené dědické nezpůsobilosti žalovaného vůbec hodnotit. Již vůbec nelze zcela přijmout zcela obecné poukazy žalobce na probíhající šetření prováděné orgány činnými v trestním řízení. Jak výše uvedeno, není rozhodné, zda vůbec bylo či je trestní stíhání vedeno, rozhodné je, jakého jednání, kdy a proti komu se povolání dědic dopustil a zda toto jednání má povahu konkrétního úmyslného trestného činu kvalifikovaného trestním zákoníkem. Ve sporném

občanskoprávním řízení je pak samozřejmě zapotřebí ke všem tvrzením o takovém jednání označit konkrétní důkazy.

28. Způsobem odpovídajícím uvedeným požadavkům žalobce v projednávané věci nepostupoval a soud prvního stupně na nesprávnost jeho postupu po procesní stránce nereagoval. Obecné závěry obsažené v bodě 16. odůvodnění rozsudku včetně odkazu na hodnocení průběhu dědických řízení po matce i otci účastníků požadavky zákonné úpravy dostatečně nerespektují. Pokud žalobce v závěru řízení zmínil další trestnou činnost žalovaného, kterou nahlásil policii, která je šetřena a o níž přibližně rok probíhá řízení, jde o tvrzení zcela neurčité, zároveň však nemělo zůstat stranou pozornosti soudu prvního stupně, který pouze konstatoval, že žalobce svá tvrzení blíže neupřesnil, ačkoli za uvedeného stavu bylo na něm, aby žalobce příslušným procením poučením vyzval ke splnění jeho povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní ve vztahu k dědické nezpůsobilosti žalovaného. Pokud tak neučinil, i v této otázce je rozsudek postaven na nedostatečných skutkových zjištěních.
29. Naopak za dostatečně skutkově podložené má odvolací soud závěry týkající se zdravotního stavu a něj navazující způsobilosti zůstavitele k projevu poslední vůle a sepsání závěti, když znalecký posudek znalce MUDr. Fojta velmi podrobně a přesvědčivě zodpověděl potřebné otázky, znalec vycházel z dostatečného množství dokumentace a jeho závěry plně odpovídají i dalším provedeným důkazům.
30. Správně byla soudem prvního stupně zhodnocena i potřebná forma závěti z hlediska ust. § 1493 o.z. Prvostupňový soud správně poukázal na smysl tam uvedené úpravy, která cílí na situace, kdy je závěť porizována v době, kdy se zůstavitel nachází v závislosti na osobě, která o něj pečuje v příslušném zdravotním či pečovatelském zařízení. V řízení bylo spolehlivě prokázáno, že v rozhodné době byl zůstavitel pouze registrován u všeobecné lékařky, až do příjezdu záchranné služby nebyl ze zdravotních důvodů na péči žádné další osoby nebo zařízení závislý, závěť sepsal na svém pracovišti v době, kdy by jinak sám ordinoval.
31. Podle výše uvedených závěrů bude v projednávané věci zapotřebí k dostatečnému zjištění skutkového stavu napravit absenci znaleckého dokazování ohledně pravosti sporné závěti. Jako nejvhodnější se jeví, aby soud prvního stupně – pokud to bude možné - pro toto řízení ustanovil JUDr. Jiřího Straku znalcem z oboru písmoznalectví, ruční písmo, znalce se dotázal, zda na závěrech podaného posudku trvá, pokud bude stanovisko znalce stejné jako v posudku, aby vyzval účastníky, zda hodlají pro účely znaleckého dokazování znalci položit konkrétní otázky a podle reakce účastníků zadal vypracování doplňku posudku, případně posudek doplnil výslechem znalce. V případě, že znalec Straka nebude k dispozici, nezbyde, než ustanovit jiného znalce příslušné specializace a provést znalecké dokazování v mezích ust. § 127 o.s.ř.
32. Pokud jde o doplnění potřebných tvrzení a jim odpovídajících důkazů žalobcem ve vztahu k dědické nezpůsobilosti žalovaného, bude soud prvního stupně postupovat podle § 118a odst. 1 o.s.ř. a v rozsahu uvedeném v bodě 26. výše žalobce podrobně vyzve k doplnění jeho tvrzení s poučením o následcích nesplnění takové výzvy.
33. Z výše uvedených důvodů odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně podle § 219a odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř. zrušil a podle § 221 odst. 1 o.s.ř. mu věc vrací k dalšímu řízení, ve kterém ten vázán právním názorem odvolacího soudu opatří pro věc potřebná skutková zjištění a na jejich podkladě o věci znovu rozhodne. V novém rozhodnutí neopomene rozhodnout o nákladech řízení (§ 224 odst. 3 o.s.ř.), k čemuž odvolací soud poznamenává, že v napadeném rozsudku při rozhodování o nákladech státu (III.) nebylo přihlédnuto k tomu, že žalobce zaplatil zálohu na znalečné ve výši 2 000 Kč (čl. 158 spisu).

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Praha 26. září 2022

Mgr. Richard Toman v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.